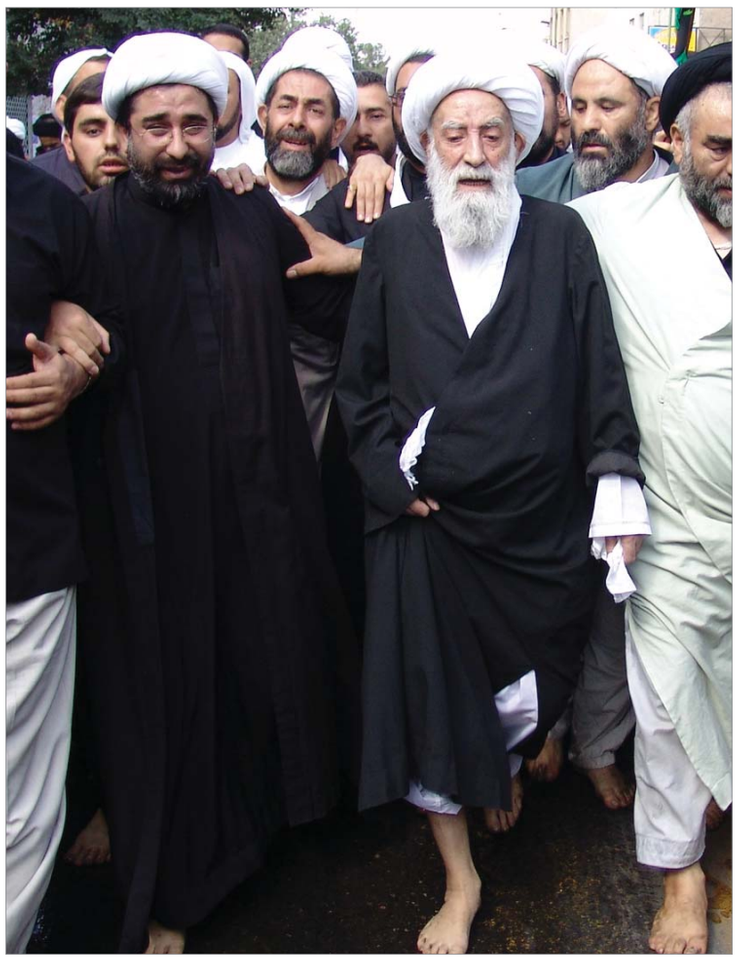
محافل فاطمی

روایت اهتمام مراجع عظام تقلید در احیای عزای بانوی دو عالم

آیت‌الله‌العظمی سید محمدرضا گلپایگانی ﷺ در زمان حیات نورانی خویش، اهتمام ویژه‌ای به مراسم فاطمیه داشت و جمله معروفی دارند که گریه بر سیدالشهدا علیه السلام تولّی است، گریستن در عزای حضرت زهرا علیها السلام هم تولّی و هم تبرّی است و با همین اعتقاد راسخ، ایشان پیام ارزشمندی صادر کرد و با تشکیل مجالس عزاداری بسیار تأثیرگذار، رسالت ولایی خود را در امر نهضت فاطمیه انجام داد و سنت پیاده‌روی در عاشورای فاطمی را در شهر مذهبی قم زنده نمود.

آیت‌الله‌العظمی تبریزی ﷺ یکی از مظاهر والای عشق و ارادت به خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام به‌شمار می‌آمد. به‌هنگام ذکر مصائب اهل‌بیت علیهم السلام مخصوصاً حضرت سیدالشهدا علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام باران اشک از دیدگان مبارکش جاری بود. به‌خصوص زمانی که معظم‌له هرساله در ایام فاطمیه، به‌پاس گرامی‌داشت مقام حضرت زهرا علیها السلام در حالی تحت‌الحنک انداخته و با پای پیاده مسیر طولانی بیت را تا حرم حضرت معصومه علیها السلام می‌آمدند،

• درآمد

ایام فاطمیه، سالروز شهادت حضرت زهرا علیها السلام، از مهم ترین مناسبت های مذهبی شیعیان جهان است و مجالس و محافل آن، جلوه گاه ارادت و اخلاص عاشقان اهل بیت علیهم السلام به شمار می رود. در این میان، مراجع عظام تقلید با اهتمامی جدی و ستودنی، همواره پیشگام پاسداشت این ایام و احیای عزای فاطمی بوده اند؛ چه از رهگذر برپایی مجالس در بیوت خود و چه با راهپیمایی باشکوه و هیئت سینه زنی با پای برهنه از بیت تا حرم مطهر حضرت معصومه علیها السلام که همواره با استقبال پرشور عاشقان و ارادتمندان آن حضرت روبه رو شده است. آنان به تأسی از امامان معصوم علیهم السلام، در زنده نگه داشتن سیره و مرام و نشر ارزش های والای مکتب علوی و احیای معارف بلند خاندان رسالت، مجاهدت ها و مرارت های فراوانی را متحمل شده اند. در متن پیش رو، اقدامات و خدمات فاطمی برخی از مراجع عظام تقلید تقدیم می گردد.

• مودّت فاطمی
در سیره آیت‌الله‌العظمی سید محمدرضا گلپایگانی ﷺ

آیت‌الله‌العظمی سید محمدرضا گلپایگانی ﷺ در زمان حیات نورانی خویش، اهتمام ویژه‌ای به مراسم فاطمیه داشت و جمله معروفی دارند که گریه بر سیدالشهدا علیه السلام تولّی است، گریستن در عزای حضرت زهرا علیها السلام هم تولّی و هم تبرّی است و با همین اعتقاد راسخ، ایشان پیام ارزشمندی صادر کرد و با تشکیل مجالس عزاداری بسیار تأثیرگذار، رسالت ولایی خود را در امر نهضت فاطمیه انجام داد و سنت پیاده‌روی در عاشورای فاطمی را در شهر مذهبی قم زنده نمود. ایشان با پای پیاده، مسیر منتهی به حرم حضرت فاطمه معصومه علیها السلام را طی می‌کرد. این رسالت و سنت فاطمی توسط مراجع عالی‌قدر تقلید، آیات عظام میرزا جوادآقا تبریزی، محمد فاضل لنکرانی، صافی گلپایگانی ﷺ و وحید خراسانی نیز با شکوه خاصی انجام و احیا گردیده است.

آیت‌الله‌العظمی گلپایگانی ﷺ ضمن قرائت آیه شریفه مودّت درباره حضرت زهرا علیها السلام می‌گویند:

۱. حضرت زهرا علیها السلام از منظر قرآن کریم

توجه تمامی مسلمانان را به جلالت و عظمت والای بانویی معطوف می‌دارم که خداوند متعال در قرآن از او به کوثر یاد می‌کند و رسولخدا صلی الله علیه و آله به‌هنگام نزول آیه «وآت ذا القربی حقّه»، فدک را به او عطا می‌فرماید و بعد از نزول آیه تطهیر، در کنار خانه فاطمه زهرا علیها السلام می‌فرمایند: السلام علیکم یا أهل البیت ورحمة الله وبرکاته «إنما یرید الله لیذهب عنکم الرّجس أهل البیت ویطّهرکم تطهیراً» و به‌هنگام مباهله، مصداق «نسائنا ونسائکم» قرار می‌گیرد و آیات «ویطعمون الطّعام علی حبّه مسکینا ویتیما وأسیرا إنما نطعمکم لوجه الله لا نرید منکم جزاء ولا شکورا»، «ویؤثرون علی أنفسهم ولو کان بهم خصاصة ...» در شأن او و همسر و فرزندانش نازل می‌گردد.

۲. محبوبه رسول‌الله صلی الله علیه و آله

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله دستش را می‌بوسید و او را به‌جای خویش می‌نشاند و با لقب «امّ‌أبیها» خطاب می‌کرد و کراراً درباره او می‌فرمودند: «أنت سیدة نساء العالمین، أنت سیدة نساء أهل الجنة من الأولین وآخرین، فداک أبوک یا فاطمه، أن الله یرضی لرضک ویغضب لغضبک» و هرگاه پیامبر با حضرت علی علیه السلام برای بیان اسرار خلوت می‌فرمودند، فاطمه علیها السلام را نیز شرکت می‌داد.

فاطمه علیها السلام، ولیة الله، حجة الله و پاره‌تن و روح رسول‌الله صلی الله علیه و آله بود. احدی از او به پیغمبر شبیه‌تر و نزدیک‌تر و محبوب‌تر نبود. او صدیقه کبری و ناموس الله عظمی بود و خداوند متعال نسب پیغمبر صلی الله علیه و آله و امامان مکرم را از ذریه او قرار داد.

ادب و اطاعت خالص او از پدر بزرگوار و احترام بی‌نظیر رسول‌خدا صلی الله علیه و آله از او، همسرداری، خانه‌داری، تربیت فرزند و همه صفات و اخلاقش آموزنده و مشحون به حقایق عالی عرفانی و عنایات خاصه سبحانی بود.

۳. غیرت فاطمی

در سال ۱۳۶۲ یا ۱۳۶۳ عده‌ای از شیعیان متمول و تحصیل‌کرده تونس خدمت ایشان آمدند و گفتند: ما به عربستان سعودی رفته و با مسئولین آن کشور صحبت کرده‌ایم که اجازه بدهند، قبرستان بقیع را بازسازی کنیم. آن‌ها گفتند: اشکالی در بین نیست، فقط مراجع شیعه اثنی‌عشری جعفری باید اجازه کتبی بدهند که در آنجا به‌نام ائمه بقیع علیهم السلام و مخصوصاً حضرت فاطمه زهرا علیها السلام بنایی ساخته شود. نزد رهبر کبیر انقلاب هم رفته و ایشان فرموده بودند: به قم بروید و از آقای گلپایگانی سؤال کنید. ایشان هر نظری که بدهند، نظر من هم همان است.

اینها وقتی آمدند و این مسئله را مطرح کردند، آقا با دقت تمام گوش دادند و در پاسخ بدون لحظه‌ای مکث فرمودند: اگر تمام علمای اسلام هم با این موضوع موافقت کنند، من یکی مخالفت می‌کنم و حاضرم در راه این مخالفت، جان خودم را هم بدهم!.

استدلال ایشان این بود: آبادکردن قبرستان بقیع اشکالی ندارد؛ ولی اگر اینها بخواهند برای حضرت زهرا علیها السلام قبری تعیین کنند و بقعه‌ای بسازند، آیا نخواهند گفت: شیعه ۱۴۰۰ سال درباره مجهول‌بودن مکان قبر فاطمه زهرا علیها السلام دروغ گفته است؟ نخواند گفت، مگر شما زیارتنامه‌ای با این عبارت درست نکرده‌اید که: السلام علیک ایتها المخفیه قبرها؟ سعودی‌ها می‌خواهند با این ترفند و تعیین قبر حضرت زهرا علیها السلام این فراز از زیارت‌نامه را دروغ جلوه دهند و بگویند آن را بردارید! اگر قبول کردند که قبر امام حسن، امام زین‌العابدین، امام باقر و امام صادق علیهم السلام را بسازند، نیاز به کمک احدی نیست و خود من، کل هزینه ساخت آن بناها را تقبل می‌کنم؛ اما مخفی‌بودن قبر حضرت زهرا علیها السلام سند مظلومیت و حقانیت شیعه است و اگر بنا بود آشکار شود، مثل قبر امیرالمؤمنین علیه السلام، آشکار می‌شد.

سفارشات مرجع والای شیعه

۱. تقرب و دوستی مسلمانان به خاندان رسالت و ولایت؛
۲. اقامه مجالس سوگواری گسترده برای حضرت زهرا علیها السلام؛
۳. ذکرکردن فضایل و مناقب آن‌حضرت؛
۴. تجلیل و تعظیم از شخصیت نورانی آن بانوی مکرم اسلام؛
۵. تجدید عهدکردن با پیامبر اکرم؟ص و اهل‌بیت علیهم السلام؛
۶. استفاده‌کردن از مجالس برای خودسازی و تکمیل نفس و تهذیب اخلاق؛
۷. معرفی شخصیت، حیات و خصایص اخلاقی آن‌حضرت با تشکیل سمینارها و از طریق رسانه‌های گروهی، محققان، مؤلفان، خطباء و شعرا و تدوین کتب و ایراد سخنرانی و سرودن اشعار؛
۸. تبلیغ دیدگاه‌های قولی و عملی آن‌حضرت در مورد زن و نقش اجتماعی او؛
۹. سفارش به بانوان برای پیمودن مدارج ترقی و تعالی و تأسی از حضرت زهرا علیها السلام
۱۰. سفارش به زبان در رعایت حیا و حجاب و عفت و التزام به تکالیف شرعی؛
۱۱. سفارش به بانوان به اینکه حضرت زهرا علیها السلام را یگانه رهبر خود بدانند؛ زیرا او بهترین الگو برای جامعه بانوان می‌باشد؛
۱۲. سفارش به متمکنین با ایجاد مراکز عام‌المنفعه جهت تأمین نیازهای جامعه اسلامی‌مان؛
۱۳. زنده نگهداشتن همیشگی یاد حضرت زهرا علیها السلام در دل‌ها؛
۱۴. در خواست دعا از خداوند برای همه مسلمانان برای حفظ ارزش‌ها، وحدت کلمه، تعظیم شعائر، کفرستیزی، روحیه استقلال و استغناء داشتن از بیگانگان و جهاد با استعمارگران همراه با آرزوی موفقیت برای حفظ و عظمت ایران و کشورهای اسلامی و مصون‌ماندن از شر استکبار شرق و غرب.

* * *

• ولایت حضرت فاطمه زهرا علیها السلام
در سیره آیت‌الله‌العظمی میرزا جواد تبریزی ﷺ

آیت‌الله‌العظمی تبریزی ﷺ یکی از مظاهر والای عشق و ارادت به خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام به‌شمار می‌آمد. به‌هنگام ذکر مصائب اهل‌بیت علیهم السلام مخصوصاً حضرت سیدالشهدا علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام باران اشک از دیدگان مبارکش جاری بود. به‌خصوص زمانی که معظم‌له هرساله در ایام فاطمیه، به‌پاس گرامی‌داشت مقام حضرت زهرا علیها السلام در حالی تحت‌الحنک انداخته و با پای پیاده مسیر طولانی بیت را تا حرم حضرت معصومه علیها السلام می‌آمدند، همگان شاهد بودند که آیت‌الله تبریزی، چگونه در مصائب اندوه‌بار حضرت زهرا علیها السلام اشک می‌ریختند. در این راهپیمایی باشکوه معنوی که علما و شاگردان و ارادتمندان حضرت زهرا علیها السلام ایشان را همراهی می‌کردند که این حرکت، جلوه معنوی خاصی را بر فضای شهر مقدس قم حاکم می‌ساخت. آن بزرگوار بسیار رقیق‌القلب و سریع‌البکاء بودند و در تمام ایام سوگواری، علاوه بر اقامه عزا، از آنجایی که ارادت شدیدی به حضرت زهرا علیها السلام داشتند، هر ساله هم راهپیمایی و هم با ارسال پیام‌های پرمحتوای خویش، مردم را دعوت به برگزاری مجالس عزا فرامی‌خواندند تا نام و یاد مظلومیت آن بزرگوار زنده شود.

۱. حضرت زهرا علیها السلام و حقانیت شیعه

یکی از ادله قاطع شیعه که امکان خدشه در آن و جود ندارد و کسی نمی‌تواند آن را نادیده بگیرد، مسائل مربوط به حضرت فاطمه زهرا علیها السلام است؛ زیرا آن‌حضرت مقام و منزلت بلندی نزد خداوند دارد. مرحوم کلینی ﷺ در کافی به سند صحیح روایت می‌کند که: جبرئیل علیه السلام بعد از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله مرتباً بر فاطمه زهرا علیها السلام نازل می‌شد و از آنچه در آینده بر فرزندان آن‌حضرت وارد خواهد آمد، خبر می‌داد و علی‌بن ابی‌طالب علیه السلام آن‌ها را می‌نوشت.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نسبت به دختر عزیزشان سفارشات بسیاری نمودند. چه شد که این دختر ۷۵ یا ۹۵ روز بعد از وفات پدرش از دنیا رفت و او را شبانه غسل دادند و شبانه دفن نمودند؟ چه پیش آمد که باید قبرش مخفی بماند؟ در صورتی که قدر متیقّن از مودّت و محبت به اهل‌بیت علیهم السلام، فاطمه زهرا علیها السلام است...

اما با تعمیق در تمام زوایای این مسئله مهم و اساسی پی می‌بریم، وصیت آن‌حضرت به غسل و دفن در شب و عمل حضرت علی علیه السلام به این وصیت حکیمانه، برای اقامه یک حجت بزرگ برای نسل‌های آینده بود تا در این‌باره تفکر کنند و بپرسند: چرا قبر حضرت فاطمه علیها السلام مخفی است؟ مرحوم کلینی روایت صحیحه‌ای را از امام هفتم حضرت موسی‌بن جعفر علیه السلام نقل می‌کند: «ان فاطمة صدیقة شهیدة». در روایت دیگری مرحوم کلینی نقل می‌کند: امیرالمؤمنین علیه السلام بعد از دفن همسرش فاطمه علیها السلام رو به سمت قبر رسول‌الله صلی الله علیه و آله کرد و عرضه داشت: یا رسول‌الله! در فراق فاطمه‌ات صبر ندارم. علی‌بن ابی‌طالب علیه السلام که ۲۵ سال صبر کرد و فرمود: «صبرت وفی‌العین قذی وفی‌حلق شجا» و در تمام جنگ‌ها مقاومت نمود، بعد از شهادت همسرش می‌فرماید: صبرم تمام شده است.

سپس به پیامبر صلی الله علیه و آله عرض می‌کند: دخترت به تو خبر خواهد داد که چگونه امت تو در نابودی او دست به دست هم دادند. «وستنبئک ابنتک بتظافر امتک علی هضمها» واژه هضم در اینجا به خود زهرای مرضیه علیها السلام نسبت داده شده است؛ یعنی همه امت برای از بین‌بردن آن بانوی بزرگ تلاش کردند و با ضمیمه این جمله به کلام فرزندش حضرت موسی‌بن جعفر علیه السلام که فرمود: «فاطمة صدیقة شهیدة» نتیجه معلوم خواهد بود.

۲. تأسی به حضرت زهرا علیها السلام راه بندگی

آن‌حضرت به اتفاق همه تواریخ، بعد شهادت پدرش از طرف دستگاه حاکم مورد اذیت واقع شد؛ با اینکه خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: ای پیامبر، به مسلمان‌ها بگو هیچ اجری در مقابل رسالت خویش نمی‌خواهم، مگر مودّت و محبّت خویشان خود را و پیامبر صلی الله علیه و آله هیچ خویشی نزدیک‌تر از فاطمه زهرا علیها السلام نداشت. همانا پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: فاطمه پاره تن من می‌باشد؛ هرکس او را اذیت کند، مرا اذیت نموده است و هرکس او را دوست داشته باشد، مرا دوست داشته است؛ ولی غاصبان خلافت، مراعات حق آن‌حضرت را ننموده و حق آن‌حضرت را غصب و ظلم‌هایی در حق او کردند که منجر به شهادت آن‌حضرت گردید. در حالی از دنیا رفت که از جماعت غاصب غضبناک بود. اگر حضرت فاطمه زهرا علیها السلام خشمناک از آن جماعت غاصب نبود، پس چگونه وصیت فرمود که شبانه دفن شود و دفن و تشییع و قبر او مخفی باشد؟ آیا این وصیت، اعلام غضب و خشم او از غاصبان خلافت نبود؟ آیا این وصیت، برهانی بر مصائب و ظلم‌های فراوانی که بر آن‌حضرت وارد گردید، نمی‌باشد؟ آیا این وصیت، حاکی از غضب و خشمی نیست که خداوند به غضب او غضبناک و خوشحالی او خوشحال می‌شود؟

این مختصر کافی است برای کسانی که قلب سلیم و گوش شنوا دارند. ظلمی که بر آن‌حضرت وارد گردید، هرگز قابل انکار نمی‌باشد و این مسئله امری است، متواتر که احتیاجی به‌دلیل و برهان ندارد. آنچه این امت برای رسیدن به شفاعت رسول‌خدا صلی الله علیه و آله و به‌خصوص حضرت صدیقه طاهره علیها السلام دل به آن بسته است، همین گریه‌ها و همین مجالس است و همه این‌ها، اسباب شفاعت می‌باشند. با تأسی به سیره حضرت فاطمه علیها السلام راه بندگی و تهذیب را بیاموزید که بی‌ولای فاطمه علیها السلام راه‌رفتن روی زمین، غاصبانه است.

۳. آیا به سفارشات پیامبر صلی الله علیه و آله عمل کردند؟

رسول‌خدا صلی الله علیه و آله به‌اتفاق شیعه و سنی فرمودند: «إنی تارک فیکم الثقلین ما إن تمسکتم بهما لن تضلوا بعدی کتاب الله وعترتی أهل‌بیتی فإنهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض»؛ وسائل‌الشیعه/۳۳/۲۷ یعنی من دو چیز گران‌بها و سنگین را در میان شما به یادگار می‌گذارم، قرآن و عترتم علیهم السلام که این دو هیچ‌گاه جدا نخواهند شد تا در روز قیامت، کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

یکی از ادله قاطع شیعه که در آن هیچ خدشه‌ای نیست و اگر کسی بصیرتی داشته باشد، امکان جهل و نادیده‌گرفتن آن را ندارد. هجوم به خانه صدیقه شهیده، حضرت فاطمه زهرا علیها السلام است.

آیه مودّت است که خداوند فرمودند: «قل لا أسألکم علیه أجراً الاالمودة فی القربی». اکثر علمای اهل سنت معترف‌اند که منظور این آیه اهل‌بیت پیامبر صلی الله علیه و آله است. از جمله: حاکم در مستدرک، ج ۳، ص ۱۷۲؛ هیثمی در مجمع‌الزواید، ج ۷، ص ۱۰۳ و ج ۹، ص ۱۶۸؛ عمدة‌القاری، ج ۱۶، ص ۷۱؛ تثبیت‌الامامة، ص ۲۸؛ المعجم‌الکبیر، ج ۳، ص ۴۷ و ... . به‌طور حتم، قدر متیقن آن فاطمه زهرا علیها السلام است. پس چه شد که آن‌حضرت را شبانه دفن کردند و قبرش مخفی است؟! این حادثه نشانه و حجتی است بر همه که بر اساس حکمت انجام شد.

ادامه در صفحه بعد